

High-Level Task Force for ICPD

RIGHTS, DIGNITY & HEALTH FOR ALL

2015 Sonrası Kalkınma Gündeminin Öncelikleri

Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı (ICPD) için kurulmuş olan Üst Düzey Görev Gücü¹, **cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve hakları, kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği, gençlerin ve ergenlerin hakları ve güçlenmesinin, sürdürülebilir bir kalkınmanın merkezine yerleştirilmesi** gerektiğini düşünmektedir. Bu vizyon kendi başına da önemli bir hedef olmakla birlikte, yoksulluğun ortadan kaldırılması, toplumsal ve ekonomik kalkınma gibi amaçlara ulaşmak için, devletlerin de yerine getirmekle yükümlü olduğu sorumluluklardandır. Birbiriyle bağlantılı bu üç alan 2015 Sonrası Kalkınma Gündemi içinde açıkça hedef, amaç, değişken ve kesişen unsurlar olarak belirtilmelidir. Görev Gücü özel olarak aşağıdakilerin yapılmasını, yalnızca stratejik ve ‘akıllıca’ yatırımlar olarak değil, aynı zamanda eşitlikçi ve kapsayıcı bir gelişimin etik mecburiyetleri olarak da istemektedir:

Kadınların ve gençlerin güçlenmesi konusunda ilerleme sağlamak, *bütün kız ve erkek çocukların kaliteli eğitime ulaşmalarını garanti altına almak, eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet farkını kapatmak, kız çocuklarının ortaokula devam etmelerini sağlamak, kadınların ve erkeklerin eşit ekonomik seçeneklere, düzgün istihdam ve üretim araçlarına ulaşmasını garantilemek, kadınların ve gençlerin karar alma ve kamu politikalarının önceliklerini belirleme aşamalarına katılımını artırmak, özellikle de kadınların yerel ve ulusal düzeylerde siyasete katılımı için olumlu ayrımcılık uygulamalarını devreye sokmak, kadınlara ve genç kızlara yönelik tüm şiddet türlerini, hem önleme çalışmaları, hem de şiddet mağdurlarının toplumsal, yasal, sağlıkla ilgili bütün diğer hizmetlere ulaşmaları yoluyla ortadan kaldırmak ve son olarak kadınların ve gençlerin insan haklarını ve yasal haklarını öğrenmeleri ve bunlara sahip çıkmaları için gereken eğitim ve becerilere ulaşmalarıyla yakından ilgilidir.*

Kadınların ve gençlerin güçlenmesi, sağlık ve üretkenlikleri için zemin hazırlamak, **cinsellik ve doğurganlık hakları ve sağlığıyla** ilgili bir gelişmedir. Bu hakları, kişinin kendi bedeni, sağlığı, cinselliği, ilişkileri, evlilik ve çocuklarıyla ilgili temel kararları almasına yarayacak en önemli haklar ve özgürlüklerdir. Yasalar ve icralarıyla ilgili önlemler bu hakların, ayrımcılık, baskı ve şiddetten uzak uygulanmasını koruma altına almalıdır. Bu haklar, kadınların istenmeyen gebeliklerden kaçınmalarını, planlanmış hamilelik ve doğumlarını güvenli koşullarda gerçekleştirmelerini, cinsel olarak aktif gençlerin ve erişkinlerin kendilerini HIV ve (bazı türleri kadınlarda kansere ve yeni doğanlarda körlük gibi doğum kusurlarına yol açabilecek) diğer cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan korumasını, ergen kız çocuklarının ve genç kadınların, onları eğitimlerini ve kişisel gelişimlerini sonlandırmaya mecbur bırakacak ve hem kendilerinin hem de çocuklarının yoksulluktan kurtulup, refah seviyelerini yükseltme imkânını sınırlayacak erken evlilik ve gebeliklerden uzak durmasını da içerir.

Fakat şu anda:

¹ ICPD için kurulmuş Görev Gücü bireysel katkılarıyla tanınan 26 seçkin liderden oluşan bir gruptur. Üyeleri içerisinde Cumhurbaşkanı, bakanlar, parlamenteler, sivil toplum, özel sektör temsilcileri ve yardımseverler vardır. Eşbaşkanları Mozambik eski Cumhurbaşkanı Joaquim Chissano ve Finlandiya’da Tarja Halonen’dir.

- Her gün 800 kadın gebelik ve doğum kaynaklı nedenlerden hayatını kaybediyor -bu ölümlerin %99'u gelişmekte olan ülkelerde gerçekleşiyor. Pek çok ülkede ergen genç kızların en önemli ölüm sebebi olmaya devam ediyor.
- Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan 200 milyonun üzerinde kadın gebeliği önlemek istiyor, ama etkin doğum kontrol yöntemlerine ulaşma sıkıntısı yüzünden 80 milyonu istenmeyen gebeliklerle, 30 milyonu planlanmamış doğumlarla karşı karşıya kalıyor; yarısı yaşamlarını tehdit eden güvensiz şartlarda olmak üzere 40 milyon kadın ise kürtaj yaptırıyor. Küresel çapta beş genç kızdan biri 18 yaşını doldurmadan doğum yapıyor.
- Şu anda 34 milyon insan HIV ve AIDS'le yaşıyor. Gençler bu rakamın %40'ını oluşturuyor. Yalnızca Sahraaltı Afrika'da 50 yaş ve üzerinde 3 milyon insan HIV'yle yaşıyor ve 16 milyon çocuk AIDS yüzünden ebeveynlerinden birini kaybetti.
- Her yıl, 499 milyon tedavi edilebilir cinsel yolla bulaşan yeni hastalık vakası görülüyor. Bu hastalıkların anne ve yenidoğan sağlığı üzerine etkisi yanında HIV enfeksiyonu riskini (3-4 kat) de artırdığı biliniyor.

Cinsellik ve doğurganlık sağlığı sorunları, **kanıtlanmış ve düşük maliyetli çözümlerle önlenebilir** olmasına rağmen insanların hayatları, aile, toplum ve ekonomiler üzerinde -ve kamu bütçelerinde de- büyük bir etki sahibi olmayı sürdürüyor. Cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve haklarının **yoksulluğun ortadan kaldırılması, sürdürülebilir bir toplumsal ve ekonomik kalkınma, eşitlik ve eşitlikçilik üzerinde büyük bir etkisi** var. Araştırmalara göre, bu haklar:

Yoksulluğun ortadan kaldırılması ve **ekonomik büyümenin** sürdürülmesi için **insan sermayesinin** kilit pozisyonundaki kadınların **sağlık, eğitim ve ekonomik verimlilik** gibi konularla ilgili durumlarını geliştirecek. Cinsellik ve doğurganlık sağlığı ve hakları, hayatının bütün dönemlerindeki kadınların sağlığı ve refahı için can alıcı bir öneme sahiptir; ayrıca kadınların güçlenmesinin ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin de ayrılmaz bir parçasıdır. Ergenlik çağındaki kız çocuklarının, erken gebelik ve annelikten kaçınarak eğitimlerini tamamlamasını mümkün kılar, böylece işgücüne daha iyi hazırlanmış olarak girebilir ve gelirlerini artırabilirler: Ortaokulda geçirilen her ekstra yıl gelecekteki maaşlarını yüzde 15-25 oranında artırır. Daha iyi eğitim almış, sağlıklı kadınlar aynı zamanda daha iyi eğitilmiş, sağlıklı çocuklar yetiştirir, bu da gelecek işgücünün güçlenmesi demektir. En önemlisi, çocuklarının sayısı ve zaman aralığına karar verebilen kadınlar üretici aktivitelere tümüyle katılabilir. İşgücünde daha çok eşitlik ekonomik büyümeyi de besler: Eğer kadınların istihdam oranları erkeklerle aynı olsaydı, ABD'nin gayrisafi yurtiçi hasılasında %9'luk, Avrupa'nın %13'lük, Japonya'nın %16'lık bir artış olurdu.

Daha iyi gebelik ve doğum şartlarının sağlanmasıyla, **anne ve çocuk sağlığını** geliştirecek; anne ve çocuk ölümlerini düşürecek; HIV'nin yayılması önlenecek; çocuk ölüm oranlarını azaltacak; yenidoğanların kilosunu artıracak; çocukların daha iyi beslenmesi sağlanacak ve daha iyi zihinsel gelişim sağlanacak.

Anne sağlığı ve aile planlaması konularını da içeren cinsellik ve doğurganlık sağlığı eğitimleri ve hizmetleriyle entegre edilmiş önleme ve tedavi hizmetlerine ulaşımın artmasıyla, **HIV'nin** ve bağlantılı hastalıkların, ölümlerin, verim kaybının, kamu sağlığı yükünün yayılmasını duraklatacak.

Kadınlar, doğum kontrolüyle ilgili bilgi ve hizmetlere ulaşarak doğurganlık haklarını hayata geçirdikçe ve ailelerinin büyüklüğüyle ilgili seçimleri yapabildikçe, **çevresel sürdürülebilirlik** de sağlanacak, çünkü kadınlar ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayabilecekleri küçük ailelerde yaşamaya eğilimlidir. Daha sağlıklı ve daha küçük aileler krizler ya da çevresel etkiler karşısında daha dayanıklıdır. Bu direnç, sürdürülebilir

olmayan üretim ve tüketim paternlerindeki değişimle birleştiğinde kısıtlı kaynaklar ve hassas ekosistem üzerindeki endişeleri azaltabilir.

Yüksek yoksulluk, ölüm ve doğurganlık oranlarının görüldüğü ülkelerde, ekonomik büyümeyi tetikleyebilecek demografik bir değişikliğe neden olacak. Gençler, özellikle de genç kadınlar aile planlaması yöntemlerine ulaşp, evlilik ve çocuk sahibi olma tarihlerini ertelediğinde, eğitim ve iş hayatlarına devam edebilir; böylece işgücüne daha yüksek becerilerle, daha verimli şekilde katılabilirler. Bazı değişkenler aynı zamanda haneîçi tasarrufları ve yatırımları artırır. Böylece yoksulluğun ortadan kaldırılması ve sürdürülebilir ekonomik kalkınma için gereken insan sermayesinin temelini oluşturur. Bu '**demografik bölünen**' Doğu Asya'nın 'mucize' ekonomik büyümesinin arkasındaki önemli faktörlerden biriydi ve diğer bölgelerde de gözlemlendi. Doğurganlık oranlarının yüksek ya da düşük olmasından bağımsız olarak da, kadınların cinsellik ve doğurganlık sağlığı hizmetlerine ulaşımı, yaşam, onur, eşitlik, sağlıklı ve verimli bir yaşam sürme gibi insan haklarının hayata geçirilmesinin temelidir.

Kaynakların diğer öncelikler için kullanılmasına imkân vererek, **kamu bütçelerinde net tasarruf** sağlar. Örneğin aile planlamasına yapılan her ek yatırımın gelişmekte olan ülkelerdeki anne ve yenidoğan sağlık harcamalarında 11 milyar doların üzerinde tasarrufa neden olacağı tahmin ediliyor. Ülke örnekleri yatırılan her doların, diğer harcamaları düşürerek çok daha büyük bir kazanca dönüştüğünü gösteriyor.

Uluslararası topluluk, bu meseleleri -kapsayıcı, eşitlikçi gelişim için, sivil toplumun ve marjinal grupların politik, programatik, finansal taahhütlerini takip etmeyi de kapsayan katılımcı hesap verme mekanizmalarıyla birlikte-, 2015 sonrası gündeminde öncelik haline getirerek cinsellik ve doğurganlık sağlığı problemlerinin gereksiz ve yüksek maliyetli yükünü insanların, toplumların ve ekonomilerin üzerinden kaldırma fırsatını iyi değerlendirmelidir. Bunun sonuçları şunlar olacaktır:

- **Cinsellik ve doğurganlıkla ilgili bilgilerin uygulanmasına, ömür boyu eğitim ve hizmetlere evrensel ulaşımın** artması. Buna bağlı olarak artan yaşam kalitesinin ve sağlık durumunun odak noktaları şunlardır: İstenmeyen ve erken gebeliklerin, güvensiz kürtajların, anne ölümlerinin, HIV ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların *önlenmesi*; kadınların ve çocukların sağlık ve yaşam oranlarının artması; bulaşıcı olmayan üreme sistemi hastalıklarının, özellikle de meme ve rahimağzı kanserinin erken teşhisi ve önlenmesi; düşük maliyetli malzemelere ulaşım; hizmetlerin, özellikle de HIV'yle ilgili olanların, cinsellik ve doğurganlık sağlığı hizmetleriyle, *ayrıca kadınlara ve genç kızlara yönelik şiddetle* ve erkeklerin ve erkek çocuklarının cinsel istismarıyla mücadele yöntemleriyle *entegre edilmesi*; bu hizmetlerin isteyen ve ihtiyaç duyan herkes için ulaşılabilir olması için *evrensel sağlık kapsamında kullanıcı ücretlerinin kaldırılarak eşitlikçi ulaşım* sağlanması.
- Hayatlarını planlayabilmeleri ve cinsellikleriyle ilgili bilinçli kararlar verebilmeleri, genç kızların erken ve istenmeyen gebeliklerden kaçınarak okula devam edebilmeleri ve gençlerin HIV'den etkilenmemesi için bütün gençler için okul içinde ve dışında **kapsamlı bir cinsellik eğitimine** ulaşım.